

CARACTERÍSTICAS LITERARIAS .

1. RAMÓN CABANILLAS.

- Participa de maneira activa no movemento nacionalista, sendo membro das Irmandades da Fala e do Seminario de Estudos Galegos.
- Na súa poesía combina as principais liñas temáticas do Rexurdimento con algunhas das innovacións formais propias das primeiras décadas do século XX:
 - Modernismo hispanoamericano (Rubén Darío)
 - Romanticismo europeo (Heine, Baudelaire)
- Os seus poemas de ton anticaciquil e de denuncia social convérteno no poeta do movemento agrarista, co que entra en contacto a través de Basilio Álvarez, líder de Acción Gallega.

POESÍA. LIÑAS TEMÁTICAS:

- ▶ Poesía lírica: Estilo simple e popular; preferencia polos versos de arte menor
 - ▶ Costumista: Paisaxismo, tipos e costumes rurais, ás veces cunha perspectiva crítica ou humorística
 - ▶ Intimista: Temática amorosa, vivencias do pasado, identificación coa natureza: clara herdanza rosaliana
 - ▶ Cívica: A máis representativa: crítica radical da inxustiza social, anticaciquismo, agrarismo, reivindicación nacional, nunha poesía de estilo directo e coloquial
- ▶ Poesía narrativa: Temática mítica, celtismo, reivindicación nacional: Na noite estrelecida –

NA NOITE ESTRELECIDA:

- É un dos mellores poemas narrativos da literatura galega.
- Insírese dentro da temática artúrica; ofrece unha versión galeguizada da lenda (materia de Bretaña).
- Componse de tres sagas: “A espada Escalibor”, “O cabaleiro do santo Grial” e “O soño do Rei Artur”.
- Introduce elementos de inspiración modernista: sinestesias (efectos cromáticos)
- É unha obra dunha grande elaboración formal, léxico culto e métrica coidada (versos alexandrinos, heptasílabos...). Profusión de adxectivos (epíteto épico) e oración subordinadas.
- Ton épico e lírico.
- Presenza do marabilloso e do simbolismo (símbolos nacionalistas...)

TEATRO:

O Mariscal é a súa principal obra dramática e obra cume do teatro desta época, ofrece unha reconstrución do pasado na que o mariscal Pardo de Cela se erixe en símbolo da resistencia galega fronte ao poder central.

A man da santiña, comedia de costumes que se desenvolve nun ambiente pacego onde a fidalguía, por primeira vez, fala galego.

2. NORIEGA VARELA.

- A súa obra poética está recollida nun único volume, *Do ermo, antes Montañesas*.

Compoñentes da súa poesía:

- ► **Costumismo ruralista:** enmárcase dentro da corrente do descritivismo paisaxista e de costumes propio da tradición decimonónica: métrica popular, temática rural, escenas costumistas.
- ► **Lirismo da natureza ou poesía lírica pura:** enfatízanse as cousas humildes da paisaxe, a partir dunha visión franciscanista da natureza, expresión máis culta e refinada, con influencia dos poetas clásicos latinos e do saudosismo; emprego de estrofas cultas, como o soneto.

3. O GRUPO NÓS.

Algunhas constantes temáticas da narrativa da época:

HUMOR (O porco de pé de Risco, Cousas, Os dous de sempre de Castelao...)

MUNDO DE ALÉN-COVA (Do caso que lle aconteceu ao Dr. Alveiros de Risco, O purgatorio de D. Ramiro de Otero, Un ollo de vidro de Castelao...)

REIVINDICACIÓN IDENTITARIA E COMPROMISO SOCIAL(Arredor de si de Otero, Un ollo de vidro de Castelao...)

ETNOGRAFÍA (O lobo da xente, A trabe de ouro e a trabe de alquitrán de Risco, Dos arquivos do trasno de Dieste...)

HISTORICISMO (Os camiños da vida de Otero, Cabalgadas en Salnés de Bouza Brey...)

EMIGRACIÓN (Cousas, Os dous de sempre de Castelao, Manecho o da rúa, Estebo de Lesta Meis...).

Algunhas constantes características do teatro:

- Os integrantes do Grupo Nós dotan o xénero dramático de madurez e universalidade, realizando unha estilización estética dos elementos escénicos e aproximándose a modos de expresión simbolistas e expresionistas

- Desvinculan o teatro da función propagandística.

3.1. VICENTE RISCO.

NARRATIVA.

- A novela **O porco de pé** é a obra máis importante da súa narrativa. Narra a historia do inexplicable ascenso de don Celidonio, personaxe materialista e vulgar, ata a alcaldía da cidade. Supón unha crítica feroz da degradación da sociedade burguesa da época e a perda da galegitude.

Características desta obra:

- Animalización dos personaxes, co obxectivo de ridiculizalos e destacar características para deshumanizalos (avaricia...).
- Presenza de enumeracións.
- Selección de personaxes da burguesía como protagonistas literarios co fin de criticar esta clase social e mesmo ridiculizala.
- Humor negro para describir os personaxes cos que o narrador pretende que non empaticemos. Todo isto está na liña da procura dunha ridiculización destes protagonistas de orixe foráneo co fin de afondar na súa fealdade, como representantes do materialismo, a falta de espírito e sabedoría. Atopamos así unha crítica á burguesía, xa non só por motivos socio-económicos, senón tamén estéticos.

ENSAIO.

- **Nós, os inadaptados** expón a evolución ideolóxica da Xeración Nós.
- En **Teoría do nacionalismo galego** postula os trazos diferenciais que dan a Galicia status de nación (históricos, xeográficos e culturais).

TEATRO.

O bufón d'el rei. É un drama de carácter simbolista centrado na reflexión sobre a natureza humana. Situada na Idade Media, conta a historia dun bufón que delata por celos os amores ilícitos do cabaleiro Guindamor pola raíña, sen saber que o cabaleiro é o seu propio irmán.

3.2. OTERO PEDRAYO.

NARRATIVA.

Os camiños da vida (1928):

- triloxía → fábula familiar nas terras de Trasalba a mediados do séc. XIX
- denuncia dexeneración da fidalguía e perda da influencia dos mosteiros (desamortización).
- burguesía foránea materialista e inculta.

Características:

- Narrador omnisciente em 3ª persoa.
- Plasmación da vida decimonónica.
- Digresións culturais, fundamentalmente históricas.

Arredor de si (1930)

- ambientada a principios do século XX ◦ retrato (~autobiográfico) da súa xeración (a conversión ao galeguismo do grupo Nós)
- protagonista → o intelectual Adrián Solovio.

Características:

- O narrador é o personaxe.
- Frecuentes evocacións e sensacións do personaxe.
- Consideracións históricas e filosóficas.

TEATRO.

A lagarada. Peza situada no Ribeiro durante a vendima, presenta un drama rural: o asasinato dun labrego vello e rico como resultado dun enredo de amores e promesas incumpridas. Fronte ao teatro realista, introduce digresións líricas e elementos simbolistas.

O desengano do prieiro, un prior volta de ultratumba e enfádase ao ver como a madeira da vila se destina a facer cadaleitos en lugar de cubas de viño, como em épocas pasadas. *Está moi presente o humor.*

ENSAIO.

Céntrase, sobre todo, em temas de xeografía e historia.

Ensaio histórico sobre a cultura galega.

Pelerinaxes, guía de viaxes.

3.3. CASTELAO.

NARRATIVA DE FICCIÓN.

Un ollo de vidro: un esquelete narra as peripecias dos seus compañeiros de camposanto. Aparecen na obra dúas das constantes de Castelao: o compromiso social e o humor

Cousas: é a creación máis orixinal do autor. Consta cada “cousa” dun debuxo acompañado dunha breve anécdota, centrada normalmente en tipos populares. Combina lirismo, realismo e humor.

Retrincos: cinco relatos recollen experiencias autobiográficas dispostas desde a infancia á madurez.

Os dous de sempre: única novela longa; recolle a peripecia vital de Pedriño e Rañolas que representan dous prototipos de personaxe: o pasivo sen ambición, fronte ao activo, inconformista e con ambición.

Temas presentes na súa obra: o humanismo, o compromiso cos máis débiles, o protagonismo das clases populares e a defensa da lingua.

O estilo narrativo de Castelao caracterízase polo sintetismo, a ironía, o protagonismo do pobo e unha linguaxe sinxela pero con elementos líricos e rítmicos:

- Sintetismo: Utilización de escasas liñas, nalgunhas obras, concretamente , em Cousas.
- Os protagonistas son as clases máis desfavorecidas.
- A desigualdade de clases e a inxustiza social.
- Ironía.
- Linguaxe sinxela, lírica e rítmica.

TEATRO.

- MULTIFACETISMO: deseñador de decorados, director artístico ...
- ESPECTÁCULO INTEGRAL: texto, música, danza, decoración ...
- Posta en escena fortemente expresionista.

Os vellos non deben de namorarse. É a obra máis representada do teatro galego. En tres actos de grande simetría, seguidos por un epílogo, presenta tres versións diferentes dunha mesma historia: un vello paga coa morte o seu namoramento dunha rapariga nova. Os tres vellos representan distintos sectores da sociedade da época: o burgués de formación universitaria (D. Saturio), o fidalgo en decadencia (D. Ramón) e o labrego rico (Sr. Fuco). As tres mozas pertencen a un estrato social inferior ao dos vellos.

ENSAIO.

Sempre en Galiza: expón desde unha perspectiva nacionalista-progresista as súas reflexións sobre temas como o autogoberno, a defensa do idioma, o exilio, o sentimento de Galicia.

ARTISTA E POLÍTICO.

A partir dos anos vinte, Castelao convértese na principal figura da arte galega, tanto na súa faceta de pintor, como nas de caricaturista e ilustrador de libros, sendo tamén un pioneiro do deseño publicitario galego.

É fundamental na organización do nacionalismo galego ao redor do Partido Galeguista, polo que é elixido deputado en 1931 e 1936

- Redacta e promove o Estatuto de Autonomía para Galiza, que será refrendado en plebiscito en 1936
- Durante a guerra e a ditadura franquista, defende desde o exilio a causa republicana, converténdose en embaixador da República ante o mundo e formando parte do goberno no exilio.

4. A PROSA DAS VANGARDAS. RAFAEL DIESTE.

NARRATIVA.

Dos arquivos do trasno.

– Conxunto de relatos onde se transmite, a través de diversos personaxes, o carácter do home galego (bondadoso, orgulloso, sinxelo ...)

- Presenza do mundo real e do imaxinario ou marabilloso (mouros, Santa Compañía ...)

- Precursora do realismo máxico.

-Unidade emotiva.

-Importancia do final: sorprende e, moitas veces, é aberto.

TEATRO.

A fiestra baldeira.

- A fiestra baldeira é unha das obras máis importantes e máis representadas deste período.

- Abre unha nova tendencia de realismo simbolista que, con grande rigor estético, trata unha temática popular afastándose dos personaxes tópicos e do costumismo. É unha historia sobre a identidade persoal que se pode extrapolar á realidade colectiva.

- A acción desencadéase a partir da seguinte situación: o autor do retrato dun vello mariñeiro enriquecido na emigración brasileira decide pintar como fondo, a través dunha fiestra, unha escena do porto da vila. A familia do mariñeiro considéranlo inapropiado porque pon en evidencia as súas orixes humildes.